

Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið
Skrifstofa stefnumörkunar og alþjóðasamskipta
Arnarhvoli við Lindargötu
101 Reykjavík

Reykjavík, 27. október 2023

Efni: Umsögn um frumvarp til breytinga á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018 (Mál nr. 190/2023).

- Ráðið hvetur stjórnvöld til að setja sér stefnu og aðgerðaáætlun um opið aðgengi að rannsóknargögnum sem fjármögnuð eru af hinu opinbera.
- Ráðið tekur undir markmið í fjármálaáætlun sem fela í sér að sjálfsafgreiðsla verði meginregla.
- Ef frumvarpið á að ná tilgangi sínum er nauðsynlegt að litið verði til framkvæmdareglugerðar (ESB) 2023/138, um frumkvæðisbirtingu opinberra aðila.
- Viðskiptaráð styður frumvarpið.

Viðskiptaráð hefur tekið til umsagnar frumvarp um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, rannsóknargögn o.fl.).

Samkvæmt greinargerð með frumvarpinu er markmið þess að auka möguleika fyrirtækja, einkaaðila og almennings til hagnýtingar á upplýsingum frá hinu opinbera og stuðla að hagvexti og nýsköpun til aukinnar samkeppnishæfni og til hagsbóta fyrir samfélagið í heild. Með frumvarpinu verði aðgengi að opinberum gögnum til endurnota aukið og sérstaklega kveðið á um að mjög verðmæt gagnasett skuli vera aðgengileg án endurgjalds, tölvulæsileg, veitt um forritaskil og veitt með magnniðurrhali.

Viðskiptaráð fagnar frumvarpinu enda margvísleg rök sem hníga að því að verðmæt gögn sem fjármögnuð eru með opinberu fjármagni séu opin og aðgengileg. Magn gagna sem er aflað eykst sífellt og möguleikar þess að endurnota gögn virðast allt að því óendanlegir. Ráðið hvetur stjórnvöld til að láta ekki staðar numið heldur halda áfram vinnu í samræmi við stjórnarsáttmála, fjárlög, fjármálaáætlun, evrópurétt og aðra opinbera stefnumótun og setji sér stefnu og aðgerðaáætlun um opið aðgengi að rannsóknargögnum sem fjármögnuð eru af hinu opinbera. Ráðið tekur undir markmið í fjármálaáætlun sem fela í sér að sjálfsafgreiðsla verði meginregla og að aðgengi að gögnum verði öruggt, opið, gjaldfrjálst, tímanlegt og gögn verði varin með bestu tæknilegu lausnum á hverjum tíma.

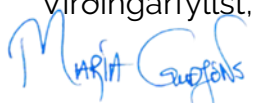
Samkvæmt OECD hefur þróun í gagnadrifinni nýsköpun, sjálfvirknivæðingu og gervigreind gert aðgang að gögnum og miðlun þeirra mikilvægari en nokkru sinni fyrr, aukið aðgengi og miðlun gagna geti hámarkað félagslegt og efnahagslegt verðmæti gagna með endurnotkun þeirra. Þá sýni rannsóknir að gagnaaðgangur og miðlun gagna skili félagslegum og efnahagslegum ávinningi sem nemi á bilinu 0,1% til 1,5% af vergri landsframleiðslu (VLF) ef um er að ræða opinber gögn og á milli 1% og 2,5% af landsframleiðslu þegar gögn frá einkageiranum eru tekin með. Umfang áhrifa ráðist af umfangi gagna og hversu opin þau eru.¹

Í ljósi þess að áhrif opinna gagna ráðast að miklu leyti af umfangi þeirra er mikilvægt að við reglugerðarheimild ráðherra verði sérstaklega litið til framkvæmdareglugerðar (ESB) 2023/138, um frumkvæðisbirtingu, sem felur í sér að þeir opinberu aðilar sem búa yfir nánar tilgreindum gögnum skuli að eigin frumkvæði gera gagnasettin aðgengileg. Er þetta veigamikill þáttur í því að frumvarpið nái markmiðum sínum.

Nái frumvarpið fram að ganga og haldi stjórnvöld áfram að auka og bæta aðgengi að gögnum getur það skapað jákvæð samfélagsleg, efnahagsleg og pólitísk áhrif, m.a. með því að bæta þjónustu, auka skilvirkni, bæta ákvarðanatöku, styðja við vísindastarf, fjölga nýsköpunarmöguleikum hjá hinu opinbera og á einkamarkaði, styrkja atvinnulífið, ýta undir rannsóknir og um leið auka traust og gagnsæi í stjórnsýslunni.

Að öllu framansögðu er ljóst að með aukinni hagnýtingu gagna geta stjórnvöld náð auknum samfélagslegum ábata af opinberri fjárfestingu og um leið stuðlað að hagvexti, nýsköpun og aukinni verðmætasköpun til hagsbóta fyrir samfélagið allt.

Viðskiptaráð styður frumvarpið.

Virðingarfyllst,

María Guðjónsdóttir
Lögfræðingur Viðskiptaráðs Íslands

¹ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/276aaca8-en/index.html?itemId=/content/publication/276aaca8-en>